

Rondetafelgesprek Wetenschapsbeleid 28 januari 2015: bijdrage prof. dr. Jos Engelen, voorzitter Algemeen Bestuur NWO

Inleiding

In de Wetenschapsvisie 2025, keuzes voor de toekomst, stelt het kabinet terecht dat het niveau van de Nederlandse wetenschap uitstekend is en dat ons wetenschapssysteem (1^e en 2^e geldstroom) goed in elkaar zit. De Wetenschapsvisie kent NWO nieuwe taken toe en bevat voornemens om de bestuurlijke structuur en de organisatie van NWO te vernieuwen.

NWO onderschrijft de hoofdlijnen van de Wetenschapsvisie (de Nederlandse wetenschap is van wereldformaat; de Nederlandse wetenschap is meer verbonden met maatschappij en het bedrijfsleven en heeft maximale impact; de Nederlandse wetenschap is een broedplaats voor talent) en de ambitie om door meer samenwerking en verbinding in de internationale wetenschappelijke voorhoede te blijven. NWO benadrukt daarbij dat het essentieel is dat er ruimte blijft voor vrij en ongebonden onderzoek.

Nieuwe taken NWO

NWO zal zich met overtuiging inzetten om ook de nieuwe taken die de Wetenschapsvisie de organisatie toebedeelt, goed uit te voeren:

- het leiden van het secretariaat voor de totstandkoming van de Nationale Wetenschapsagenda;
- het instellen en ondersteunen van de permanente commissie voor grootschalige wetenschappelijke infrastructuur;
- het samen met de KNAW uitvoeren van een periodieke evaluatie van de NWO- en KNAW-instituten in onderlinge samenhang.

De uitwerking van deze taken zal worden opgenomen in de nieuwe strategie voor 2015-2018 die NWO in maart uitbrengt.

Bestuur en organisatie NWO

De Wetenschapsvisie bevat ook voornemens ten aanzien van de bestuurlijke structuur en organisatie van NWO. Hiermee wordt onder meer gehoor gegeven aan de conclusies en aanbevelingen van de commissie Stoof, die in 2013 NWO evalueerde. Die commissie concludeerde dat NWO haar primaire taken uitstekend vervult. Het Algemeen Bestuur (AB) van NWO is daar uiteraard blij mee en ik benadruk hier dan ook dat de kernprocessen en de wijze van beoordeling van onderzoeksvoorstellen niet ter discussie staan.

Daarnaast deed de commissie Stoof de aanbeveling om de huidige complexe structuur van NWO aan te passen om voldoende slagvaardigheid, flexibiliteit en transparantie te kunnen (blijven) waarborgen.

Het AB van NWO onderschrijft ook op dit punt de hoofdlijnen die hiervoor worden aangegeven in de Wetenschapsvisie, mede gebaseerd op, maar geen kopie van het advies van ABDTOPconsult, en zal initiatieven nemen om de geschetste contouren verder uit te werken. Dit uiteraard in nauw overleg met de betrokken bestuurders, wetenschappers en andere belanghebbenden. Het is belangrijk dat staatssecretaris Dekker in zijn aanvullende brief van 22 januari aangeeft dat de keuzes in de Wetenschapsvisie voldoende ruimte laten om nadere invulling te geven aan de organisatie van NWO 'nieuwe stijl', zonder afbreuk te doen aan de 'best practices' en bijbehorende werkwijzen en verworvenheden.

Uitgangspunten voor nadere uitwerking

Inmiddels is binnen NWO besloten om voor die nadere uitwerking een werkgroep in te stellen, bestaande uit vertegenwoordigers van de besturen van de huidige gebieden, instituten en het AB. Naar onze overtuiging moeten de volgende uitgangspunten daarbij leidend zijn:

- Het is absoluut noodzakelijk dat NWO een organisatie met draagvlak in en betrokkenheid van de actieve wetenschap is en blijft. Zonder draagvlak ontvalt de basis aan het goed kunnen uitvoeren van de missie van NWO: het bevorderen van kwaliteit en vernieuwing van wetenschappelijk onderzoek in ons land. Betrokkenheid kan alleen duurzaam gestalte krijgen wanneer die, bijvoorbeeld door advisering en inhoudelijke programmering, ook op het niveau van wetenschappelijke disciplines of domeinen, daadwerkelijk invloed heeft op de keuzes die het centrale bestuur van NWO maakt en op de inzet van middelen. NWO kan niet zonder – in welke vorm is uiteraard onderwerp van nadere uitwerking – het bijeenbrengen van actieve wetenschappers die samen de breedte van de wetenschap vertegenwoordigen en die hetzij per discipline, hetzij per discipline-overstijgend thema, hetzij in andere samenstelling, een bijdrage leveren aan de ontwikkeling en uitvoering van beleid.
- Die betrokkenheid van wetenschappers geldt ook voor het centrale bestuur. In de Wetenschapsvisie krijgt dit de vorm van een Raad van Bestuur en een breed samengestelde Raad van Toezicht. Om de verbinding met de actieve wetenschap te waarborgen, zal de Raad van Bestuur een relatief brede samenstelling moeten hebben, met leden die een verbinding hebben met de actieve wetenschap.
- Bij het realiseren van de aangekondigde vernieuwing van de bureau-organisatie zal een goede balans gevonden moeten worden tussen de volgende drie aspecten:
 - De wetenschapsinhoudelijke invalshoek: de herkenbaarheid voor wetenschappelijke disciplines of domeinen. Deze zal altijd belangrijk moeten blijven in de inrichting van de organisatie van NWO, juist om de aansluiting op de praktijk van de wetenschapsbeoefening te waarborgen.
 - Daarnaast moet NWO echter ook inspelen op het groeiende belang van multi- en interdisciplinaire samenwerking, van het werken over traditionele grenzen heen, van het inspelen op de dynamiek van de wetenschap en op de vragen van het beleid (denk aan de Nationale Wetenschapsagenda). Daarbij moet NWO optimaal gebruik maken van de kennis en ervaring die er is in delen van de huidige NWO-organisatie. Denk daarbij aan de *good practices* op het vlak van publiek private samenwerking bij bijvoorbeeld FOM en STW.
 - Het derde, meer praktische aspect is dat werkwijzen minder divers moeten worden en dat de slagvaardigheid en efficiency van de organisatie versterkt worden.

Slotopmerkingen

- Voor het AB is het vanzelfsprekend maar ook noodzakelijk dat veranderingen zorgvuldig worden geïmplementeerd en gecommuniceerd en dat de continuïteit en kwaliteit van de werkzaamheden niet in de waagschaal mogen worden gesteld. Tijdens de verbouwing blijft de winkel dus niet alleen open, de kwaliteit blijft gewaarborgd.
- Staatssecretaris Dekker schrijft in zijn brief van 22 januari dat het AB van NWO voor de uitdagende taak staat om de organisatie zo vorm te geven dat best practices behouden blijven en dat de betrokkenheid van actieve wetenschappers goed verankerd wordt. Het AB van NWO gaat die uitdaging graag aan met de ambitie om dit in samenwerking met alle betrokkenen te realiseren.

